

Nationaal Biografisch Woordenboek, dl. 12, 1987, uitgegeven door de Koninklijke Academiën van België, 847 + VI blz., geb.

Met twaalf delen sinds 1964 slaagt de Commissie voor het Nationaal Biografisch Woordenboek erin om ongeveer om de twee jaar een boekdeel voort te brengen, stevig zowel wat de omvang als wat de kwaliteit betreft. De bijdragen omspannen telkens het geheel van onze geschiedenis vanaf de Middeleeuwen, maar het ligt voor de hand dat de negentiende en de twintigste eeuw het meest bewerkt worden, omdat daar nog het meest te doen valt. Kunstenaars, letterkundigen, geleerden en publicisten van allerlei slag, pedagogen, geestelijken, sociale werkers, politici ... vele van de hier bestudeerde figuren hebben een rol gespeeld in, of eventueel tegenover, de Vlaamse Beweging. Enkele figuren die ons bekend zijn uit de voorbije jaargangen van *Wetenschappelijke Tijdingen* komen, meestal meer systematisch en overzichtelijk, aan bod in het Woordenboek, nl. Désiré Claes, Thomas Debacker, Hendrik Heyman, Jef Hinderhael en Emmanuel van Straelen.

Een reeks grote figuren uit het Antwerps liberale flamingantisme van de tweede helft der negentiende eeuw, tijd- en strijdgenoten van Julius Vuylsteke, worden geportretteerd door Dr. José Verschaeren: Jan van Beers, Julius de Geyter, Jan van Rijswijck en de jongere Arthur Cornette. In die lijn liggen ook de artikels over Domien Sleeckx, over de Gentse hoogleraar en schepen Camille de Bruyne, over de Gentse advocaat en filoloog Leonard Willems. Het valt telkens weer op hoe vòòr de Eerste Wereldoorlog de meest vooraanstaande vlaamsgezinde literatoren en geleerden in het liberale kamp stonden.

De volgende periode geeft een ander beeld te zien. Er worden nog liberale geleerden behandeld als de historicus J.L. Ganshof en vrijzinnige flaminganten als de jurist René Victor en de letterkundige Johan de Maegt. Maar het zwaartepunt is dan verlegd naar de katholieke wereld, met figuren als de nationalistische priesters Gaston Lambrecht en Odiel Spruytte, de musicus Jef Van Hoof, de publicist Floris Couetele, de volkskundige Jozef Weyns. Hier ook staan er dan figuren schrijlings op de grens van wetenschap en politiek, zoals de historicus Theo Luyckx, de pedagoog Alfons Verbist, de socioloog Victor Leemans, de juristen Emiel van Dievoet en Prosper Thuysbaert, en de filoloog Jozef Goossenaerts. Over de stichter van *Wetenschappelijke tijdingen* heeft de redactiesecretaris van het Woordenboek, Prof. G. de Smet, zich persoonlijk ontfermd. Hij schrijft dat Goossenaerts „mede door toedoen van A. Sevens ... als atheneumleraar geschorst” werd wegens activisme. Ik hoop dat hij daar in dit blad het bewijs zal van leveren, want het lijkt me weinig geloofwaardig. Aan Frans van Cauwelaert schreef Sevens dat hij „natuurlijk” ten gunste van Goossenaerts getuigenis had afgelegd.

Prof. Robrecht Boudens portretteerde de bisschoppen Mercier, Lamiroy en Van Roey. Ook twee priesters die de Boerenbond hielpen opbouwen komen aan de beurt: Jacob Mellaerts en Jan Luytgaerens.

Het artikel dat mij als het meest vernieuwend in de hele bundel heeft getroffen, is dat van Dr. Emmanuel Gerard over Gustaaf Sap, „hoogleraar, bankier, volksvertegenwoordiger en minister”. Over de man die een sleutelrol gespeeld heeft in de Vlaamse concentratie en de rechtse concentratie van de jaren 1935-1940, bezitten we eindelijk een stevige biografische schets. We kennen nu zijn carrière, zijn karakter, zijn flamingantisch optreden, zijn rol in de landbouw- en in de bankwereld en zijn daaruit voortkomend conflict met de Boerenbond-top, dat omsloeg in een conflict met de katholieke partij en met de regering Van Zeeland. In 1939-1940 was hij opnieuw minister en een rijzende ster, „volgens politieke waarnemers was hij zelfs een toekomstig regeringsleider”. Maar hij overleed wel heel onverwacht in maart 1940, 54 jaar oud.

Lode Wils